

AUTOREFERAT

1. Dane osobowe

dr Dorota Chudyk

Instytut Filologii Rosyjskiej, Uniwersytet Rzeszowski

2. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

1989 – tytuł magistra filologii rosyjskiej o specjalności nauczycielskiej uzyskany na Wydziale Filologicznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie (obecnie Uniwersytet Rzeszowski); temat pracy magisterskiej: *Словосочетания глаголов движения с именами существительными в русском языке и их польские эквиваленты* (promotor: prof. dr hab. Marian Bobran).

1999 – stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa uzyskany na Wydziale Filologicznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, temat rozprawy doktorskiej: *Składnia przysłówków gradualnych w języku rosyjskim w porównaniu z językiem polskim* (promotor: prof. dr hab. Marian Bobran, recenzenci: prof. dr hab. Stanisław Siatkowski – UW, prof. dr hab. Henryk Fontański – UŚ)

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

asystent-stażysta – od 01.10.1988 do 31.09.1989 w Instytucie Filologii Rosyjskiej WSP w Rzeszowie

asystent – od 01.10.1989 do 31.07.1999 w Instytucie Filologii Rosyjskiej WSP w Rzeszowie

adiunkt – od 01.08.1999 do 31.07. 2013 w Instytucie Filologii Rosyjskiej WSP w Rzeszowie (od 01.09.2001 Uniwersytet Rzeszowski)

starszy wykładowca – od 01.08.2013 w Katedrze Filologii Rosyjskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego (obecnie Instytut Filologii Rosyjskiej)

Od 01.09.1989 do 30.06.1991 byłam zatrudniona w Szkole Podstawowej w Siedliskach koło Rzeszowa jako nauczyciel języka rosyjskiego, a od 01.10.2001 do 30.09.2009 pracowałam w Instytucie Polonistyki Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej

(od 2005 Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska) w Przemyślu na stanowisku wykładowcy.

Ponadto w latach 1995–1999 współpracowałam w charakterze tłumacza języka rosyjskiego z Bieszczadzkiem Oddziałem Straży Granicznej, Prokuraturą Rejonową oraz Sądem Rejonowym w Przemyślu. Od 16.06.2000r. jestem tłumaczem przysięgłym języka rosyjskiego, a w latach 2000–2009 byłam ekspertem wchodzącym w skład komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy.

4. Osiągnięcia naukowo-badawcze i zainteresowania naukowe

Prowadzone przeze mnie badania mają charakter konfrontatywny polsko-rosyjski i koncentrują się wokół zagadnień semantycznych i składniowych. Początkowo moje zainteresowania naukowe dotyczyły łączliwości rosyjskich i polskich przysłówków gradualnych, jako jednego z typów wykładników kwantyfikacyjnych. Obecne badania w pewnym stopniu korespondują z poprzednią problematyką i dotyczą polskich i rosyjskich konstrukcji porównawczych – ich semantyki, struktury, a niekiedy również funkcji składniowych. Przyjęta przeze mnie perspektywa badawcza, tj. postrzeganie materiału rosyjskiego przez pryzmat polszczyzny pozwala głębiej wniknąć w istotę opisywanego zjawiska, a wyniki analiz mają praktyczne zastosowanie w dydaktyce, w kształceniu zarówno nauczycieli, jak i tłumaczy oraz w praktyce translatorskiej.

Rezultaty badań zostały opublikowane w jednej monografii *Semantyka i łączliwość przysłówków gradualnych w języku rosyjskim w porównaniu z ekwiwalentami polskimi (na materiale tekstów literatury pięknej)*, siedmiu rozdziałach w monografiach zbiorowych oraz 41 artykułach – pięciu opublikowanych za granicą w Odessie (Ukraina), Sankt Petersburgu (Rosja), Witebsku (Białoruś) i 36 w Polsce: w Białymstoku, Krakowie, Katowicach, Olsztynie, Przemyślu, Rzeszowie, Wrocławiu i Zielonej Górze. Spośród wszystkich 49 prac 21 napisanych jest w języku rosyjskim, a pozostałe w języku polskim.

Obszar badawczy podlegający ocenie

Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16. Ust. 2 Ustawy z dnia 14.03.2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (D.U. nr 65, poz. 595 ze zm.).

a) Tytuł osiągnięcia naukowego: **Rosyjskie i polskie konstrukcje komparatywne z nazwą koloru w funkcji podstawy porównania.**

Osiągnięcie naukowe tworzy 11 artykułów naukowych, w tym 4 rozdziały w monografiach zbiorowych (poz. I.1–I.4 w wykazie publikacji) i 7 artykułów opublikowanych w czasopiśmie i zbiorach artykułów (poz. I.5–I.11). Siedem z nich napisana jest w języku rosyjskim, pozostałe w języku polskim. Zagadnienia związane z nazwami barw w funkcji tertium comparationis przedstawiłam również na 5 międzynarodowych konferencjach naukowych w Odessie, Sankt-Petersburgu, Pobierowie i Rzeszowie.

Omawiane osiągnięcie naukowe mieści się w obszarze moich zainteresowań związanych z zagadnieniami gradacji, komparacji, intensyfikacji oraz różnorodnych sposobów ich językowego wyrażania, do których należą między innymi zwroty porównawcze. Wyróżniają się one wysokim stopniem obrazowości, stąd nazywa się je często porównaniami obrazowymi lub metaforycznymi. Wymienia się zazwyczaj trzy stopnie zespolenia komponentów obrazowych wyrażen porównawczych, a co za tym idzie trzy grupy takich wyrażen: 1) porównania indywidualne, autorskie, 2) właściwe związki frazeologiczne, 3) desemantyzowane porównania obrazowe. Autorzy różnych prac poświęconych podobnym zagadnieniom skupiają się zazwyczaj na konstrukcjach sfrazeologizowanych, brakuje natomiast szerszego spojrzenia, obejmującego także inne typy porównań, zwłaszcza w aspekcie konfrontatywnym. We wskazanych artykułach, ale także w innych publikacjach poświęconych konstrukcjom porównawczym rozpatruję obrazowe wyrażenia porównawcze o różnym stopniu zespolenia komponentów, czyli zarówno związki utrwalone, znajdujące swoje odzwierciedlenie w słownikach frazeologicznych i dość często powtarzające się w różnego typu tekstach, jak i pojedyncze okazjonalne porównania.

Na strukturę zewnętrzną porównania składają się cztery elementy: a) człon porównywany, b) człon porównujący, c) podstawa porównania, d) i/lub wyróżnik porównania. Wymienione składniki są przez językoznawców określane również innymi terminami. Ja w polskich tekstach używam terminów: *obiekt porównywany*, *podstawa porównania*, *obiekt porównujący* i *funktor*, natomiast w rosyjskich: *субъект сравнения*, *основание сравнения*, *объект сравнения* i *функтор*.

Do analizy omawianych konstrukcji posłużył mi bogaty materiał językowy – 2700 rosyjskich i 1307 polskich zwrotów komparatywnych z przymiotnikowymi nazwami kolorów (użytych zarówno w ich znaczeniu podstawowym, jak i znaczeniach przenośnych) w funkcji podstawy porównania. Wszystkie przykłady pochodzą z korpusów internetowych (*Национальный корпус русского языка*, *Narodowy Korpus Języka Polskiego* (<http://nkjp.uni.lodz.pl>), *Polsko-rosyjski i rosyjsko-polski korpus równoległy* ([3](http://pol-</p></div><div data-bbox=)

ros.polon.uw.edu.pl). Pozwoliło to na zgromadzenie materiału bardzo interesującego, a zarazem bardzo zróżnicowanego zarówno pod względem semantycznym, jak i strukturalnym.

b) Struktura osiągnięcia

Tematycznie cykl otwiera artykuł *Сравнительные конструкции в лингвистических исследованиях* [w:] *Текст – Предложение – Слово III*, red. A. Czapiga, Z. Czapiga, Rzeszów 2018, s. 93–111 (rec. dr hab. prof. UŚ Jolanta Lubocha-Kruglik – poz. I.4). Ma on charakter kompilacyjny. Omówiłam w nim literaturę teoretyczną dotyczącą kategorii komparatywności, nazywanej niekiedy kategorią kategorii. Zwróciłam uwagę na prace poświęcone porównaniom logicznym, ich cechom i etapom, na językowe sposoby wyrażania komparacji, ilość komponentów porównania (u różnych autorów od 1 do 6) i relacje semantyczne pomiędzy nimi. Przytoczyłam różnorodne klasyfikacje konstrukcji porównawczych w zależności od przyjętego kryterium. Ze względu na tematykę własnych rozważań poświęciłam również uwagę porównaniom obrazowym i przedstawiłam krótki przegląd prac, w których w mniej lub bardziej rozwinięty sposób pojawiają się omówienia zwrotów porównawczych z elementem kolorystycznym.

Kolejne 9 artykułów stanowi analizę konstrukcji porównawczych, w których funkcję podstawy pełnią poszczególne kolory: achromatyczne (*Семантика и структура градационных конструкций с прилагательными со значением ахроматического цвета*, „Мова” № 12, 2007, Одесса, s. 172–178 – poz. I.5), czerwony (*Семантика, структура и синтаксические функции русских и польских сравнительных конструкций с прилагательными, называющими красный цвет*, [w:] *Коммуникативные параметры текста*, red. A. Czapiga, Z. Czapiga, Wyd. UR, Rzeszów 2012, s. 9–50, rec. prof. zw. dr hab. Ewa Komorowska – poz. I.1), różowy (*Семантика и структура сравнительных конструкций с прилагательными со значением розового цвета (на материале русского и польского языков)*, [w:] *Коммуникативные аспекты грамматики и текста I*, red. Z. Czapiga, A. Stasienko, Rzeszów 2013, s. 155–166, rec. prof. zw. dr hab. Ewa Komorowska – poz. I.2.), żółty (*Росийские и польские конструкции порównawcze z przymiotnikami называющими барwę жёлтą*, [w:] *Barwa w języku, literaturze i kulturze II*, red. E. Komorowska i D. Stanulewicz, Szczecin 2011, s. 51–64, rec. dr hab. Halina Chodurska – poz. I.6.), fioletowy (*Семантика и структура сравнительных конструкций с прилагательными со значением фиолетового цвета (на материале русского и польского языков)*, [w:] *Русистика и современность. Том I. Лингвокультурология и межкультурная*

коммуникация, ред. И.П. Лысакова, Санкт-Петербург 2011, с. 150–154, poz. I.7), zielony (*Rosyjskie i polskie konstrukcje porównawcze z przymiotnikami nazywającymi barwę zieloną (semantyka i struktura)*), „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego”. Seria Filologiczna: Glottodydaktyka 4. Zeszyt 76/2012, s. 9–19, rec. prof. zw. dr hab. Ewa Komorowska – poz. I.8), niebieski (*Rosyjskie i polskie konstrukcje porównawcze z przymiotnikami nazywającymi barwę niebieską*, [w:] *Barwa w języku, literaturze i kulturze III*, red. E. Komorowska i D. Stanulewicz, Szczecin 2012, s. 71–86, rec. dr. hab. Halina Chodurska – poz. I.9), pomarańczowy (*Rosyjskie i polskie konstrukcje porównawcze z przymiotnikami nazywającymi barwę pomarańczową (semantyka, struktura, składnia)*), „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego”. Seria Filologiczna: Glottodydaktyka 5, Zeszyt nr 80/2013, s. 9–20, rec. prof. zw. dr hab. Ewa Komorowska – poz. I.10), brązowy (*Русские и польские сравнительные конструкции с прилагательными, называющими коричневый цвет*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego”. Seria Filologiczna: Glottodydaktyka 6, Zeszyt nr 83/2014, s. 9–18, rec. prof. zw. dr hab. Ewa Komorowska, dr Helena Wojcewa – poz. I.11).

W większości nazwanych artykułów w analizowanych konstrukcjach w funkcji podstawy porównania występują nazwy barw podstawowych. Wyjątek stanowi tekst poświęcony zwrotom komparatywnym z kolorem czerwonym, w którym omówiłam również konstrukcje z jego odcieniami – kolorami pałowym, purpurowym i rumianym.

Kolor jest właściwością wszystkich obiektów materialnych, przy czym może im przysługiwać trwale albo ulegać zmianie: jaśnieć, ciemnieć, przekształcać się w inny typ itp. Wyobrażenie o kolorze jako cesze przedmiotów otaczającej nas rzeczywistości formułuje się u człowieka na podstawie wieloletniego osobistego doświadczenia. Jest traktowany jak fizyczna cecha obiektu, podobnie jak rozmiar, waga, materiał, z którego został wykonany. Znaczenie koloru w języku może mieć bardzo różnorodne wyrażenie, jednak jego pierwotnymi nazwami są przymiotniki, które często występują w funkcji podstawy porównania w zwrotach komparatywnych. W bardzo bogatej literaturze lingwistycznej dotyczącej porównaniu konstrukcjom komparatywnym z elementem kolorystycznym poświęca się stosunkowo niewiele miejsca, najczęściej przy omawianiu innych zagadnień. Przy tym analizowane są w zasadzie wyłącznie zwroty sfrageologizowane, w których poprzez częste użycie w podobnych kontekstach zaciera się obrazowość. W celu uniknięcia stereotypowości wypowiedzi pisarze w różny sposób przekształcają utarte zwroty lub tworzą zupełnie nowe, zwykle bardzo rozwinięte. We wszystkich wymienionych artykułach poddałam analizie zwroty zarówno sfrageologizowane, jak i okazjonalne.

Ponieważ nazwy kolorów mogą poddawać się gradacji, tj. występować w większym lub mniejszym stopniu natężenia, to zwroty porównawcze z przymiotnikami kolorystycznymi w wielu przypadkach pełnią funkcję intensyfikującą. Cecha koloru będąca podstawą porównania może być dodatkowo wzmacniana lub osłabiana przy pomocy różnych środków językowych: 1. użycia przyrostków *-еньк-, -utk-, -uteńk-, -usieńk-, -оват-, -ав-* (*девочка беленькая, как снежок; лапки красноватые, как у селезня; piasek żółciutki jak złoto; włosy żółtawe jak piórka wilgi*); 2) powtórzenia przymiotnika nazywającego kolor (*небо синее-синее, как сапфир*); 3) użycia przy przymiotniku przysłówka gradualnego (często nacechowanego stylistycznie lub emocjonalnie) ze znaczeniem wysokiego, pełnego, nadmiernego, niewysokiego i niepełnego stopnia (*глаза совсем желтые, как у волка; зелень слишком зеленая, как у молодого лимонного дерева; włosy prawie бiałе jakby в риле*); 4) powtórzenia w zwrocie porównawczym przymiotnika, który już wcześniej pojawił się w zdaniu (*В лодке поднялся кто-то, закутанный в белый мех, белый, как снег*); 5) użycia dwóch lub więcej obiektów porównujących odnoszących się do jednego obiektu porównywanego, przy czym mogą one należeć do różnych klas ontologicznych (*Вы – белые, как холодильники, как марля карантинная, безжизненно мертвы – вы...*); [...] *и dobrze jest zobaczyć ginący gatunek człowieczej szarości, co jest szara jak wnętrze stodoły, jak na wiór wyschnięte siano, jak myszy, bobrujące o zmierzchu w zakurzonych worach z ziarnem*) lub być nazwą tego samego przedmiotu, z tym, że w drugim zwrocie jest on bardziej konkretny, a przez to staje się wykładnikiem wyższego stopnia natężenia cechy (*В низу лесенки он был очень бледен, а как поднялся и стал на эшафот, стал вдруг белый как бумага, совершенно как белая писчая бумага*). W takich konstrukcjach zwrot porównawczy pełni funkcję jeszcze jednego intensyfikatora, niekiedy jednego z kilku, zazwyczaj jest ostatnim ogniwem w szeregu kolejnych środków intensyfikujących, będąc równocześnie wykładnikiem najwyższego w danym kontekście stopnia natężenia cechy (*Меркуров был огромный человек с черной – очень черной, – черной, как ночь, почти полной звезд, бородой*).

Cykl zamyka artykuł *Русские и польские сравнительные конструкции с прилагательными-цветообозначениями [w:] Текст – Предложение – Слово III*, red. A. Czapiga, Z. Czapiga, Rzeszów 2018), s. 112–127 (rec. dr hab. prof. UŚ Jolanta Lubocha-Kruglik – poz. I.3). Jest on swoistym podsumowaniem przeprowadzonych przeze mnie analiz i syntetycznym ujęciem wniosków z nich wynikających. Możliwości konotacyjne przymiotników oznaczających barwy w strukturze konstrukcji porównawczych ilustrują zamieszczone w artykule tabele.

c) Omówienie celu naukowego ww. prac i osiągniętych wyników wraz ze wskazaniem ich ewentualnego wykorzystania.

Celem rozważań w wyżej wymienionych artykułach było:

- 1) określenie klas semantycznych obiektów porównywanych;
- 2) określenie klas semantycznych obiektów porównujących;
- 3) opis struktury gramatycznej nazw obiektów porównujących w porównywanych językach;
- 4) określenie częstości i tendencji użycia funktorów porównawczych.
- 5) określenie częstości użycia poszczególnych nazw barw w konstrukcjach porównawczych obydwu języków.

Ad. 1)

W analizowanych konstrukcjach obiekty porównywane należą do bardzo różnych grup semantycznych, przy czym wyraźnie ujawnia się tu antropocentryzm. W obu językach i w odniesieniu do każdego z kolorów zwroty, w których obiekt porównywany jest związany z człowiekiem, stanowią ponad połowę wszystkich przykładów. Szczególną uwagę należy zwrócić na nazwy osób. Formalnie są to rzeczowniki własne i pospolite oraz zaimki wskazujące na daną osobę. W rzeczywistości cecha koloru odnosi się do: 1) koloru skóry, który staje się takim pod wpływem stanów fizycznych i psychicznych lub czynników zewnętrznych (*жена белая, как смерть, после операции; Arkadiusz biały jak papier, jak sobie za dużo wuryje*); 2) koloru włosów (*Любовь Онисимовна не очень стара, но бела как лунь; Guardian biały jak gołąb*); 3) całej postaci, co zwykle związane jest z kolorem odzieży (*невеста, белая, как снег, pielęgniarка, бiała jak anioł*). Drugą interesującą grupę obiektów porównywanych stanowią nazwy części ludzkiego ciała (w analizowanym materiale wystąpiło 41 różnych somatyzmów). Są one porównywane na podstawie różnych cech kolorystycznych, czasem jednej, niekiedy kilku. Szczególnie wyróżniają się oczy, włosy i twarz, które mogą być porównywane na podstawie nawet 10 barw.

Ad. 2)

Wśród obiektów porównujących dominują nazwy należące do świata przyrody nieożywionej oraz świata przedmiotów. W wielu porównaniach w tej funkcji występują także nazwy osób, przy czym są to: 1) nazwy osób ze względu na płeć (*белый как женщина*); 2) nazwy osób ze względu na wiek (*розовый как младенца*); 3) nazwy osób chorych lub

nieżywych (*белый, как труп; желтый, как (вставший) больной*); 4) nazwy osób ze względu na stan społeczny (*белый как у аристократки*); 5) nazwy osób ze względu na wykonywany zawód (*черный, как трубочист*); 6) nazwy osób ze względu na narodowość (*желтый, как монгол*); 7) nazwy osób ze względu na ich stan fizyczny (*красный, как выпивший*); 8) imiona własne (*черный, как Карл Маркс*). Bliskie pokrewieństwo porównywanych języków oraz charakter oddziaływujących na nie czynników kulturowych i geograficznych sprawia, że nie ma większych różnic w analizowanych konstrukcjach komparatywnych.

Jednakże w okazjonalnych zwrotach komparatywnych w funkcji obiektów porównujących zostały użyte nazwy realiów charakterystyczne dla kraju danego języka. Mogą to być: 1) nazwy geograficzne (*перстень голубой, как Байкал; kolor błękitny jak Dunajec*); 2) nazwy postaci historycznych (*ночь черная как Азеф*); 3) nazwy przedmiotów związane z obrzędami religijnymi (*лицо белое, как просвирка, снег белый как sukienki dzieci w Boże Ciało*); 4) nazwy konkretnych budowli lub ich części (*Ливадийский дворец белый, как павловский Храм Дружбы; turniczki białe jak wieża kościoła na placu Zbawiciela w Warszawie*); 5) nazwy innych realiów (przedmiotów, obyczajów, osób) (*глаза голубые как у витязя*). Niekiedy obiekt porównujący w każdym z badanych języków konkretyzuje się poprzez dodanie określenia związanego z realiami jednego z krajów (*niebieskie jak chabry z mazowieckich pól; глаза голубые, как карельские озера*).

Ad. 3)

W zależności od językowej realizacji obiektów porównujących wyróżniłam cztery podstawowe typy strukturalne.

1. Zwroty komparatywne, w których obiektem porównującym jest rzeczownik lub związek rzeczownikowy. Najczęściej taką funkcję pełni pojedynczy rzeczownik (*глаза голубые, как васильки; oczy niebieskie jak morze*), niekiedy tych rzeczowników może być kilka i mogą pojawiać się przy nich określenia atrybutywne (*сплавы желтые, как латунь или кальций; koralik błękitny jak blada niezapominajka lub wiosenne niebo*). Związki substantive nazywające obiekt porównujący można podzielić na dwie grupy: a) związki z określeniem atrybutywnym (pojedynczym przymiotnikiem w stopniu wyższym lub najwyższym, kilkoma przymiotnikami, imiesłowem przymiotnikowym i związkiem atrybutywnym o różnym stopniu złożoności (*лицо ярко-розовое, как освещенный изнутри абзац; ptaki; czapki czerwone jak najczerwiejsze pomidory*); b) związki z określeniem rzeczownikowym (rzeczownikiem w przypadku zależnym z przyimkiem lub bez). Zarówno przy członie głównym, jak i zależnym takiego związku mogą być użyte dodatkowe określenia

atrybutywne bądź substancywne (*розы белые, как перламутровое брюшко жемчужной раковины; oczy błękitne jak dalekie lasy w słoneczny zimowy dzień*). 2. Zwroty komparatywne, w których obiektem porównującym jest adiektyw (przymiotnik, imiesłów przymiotnikowy) lub związek adiektywny W funkcji tej użyte mogą być wyłącznie przymiotniki relacyjne (*луна желтая, словно медная*) i imiesłowy, wymagające zazwyczaj zależnych form rzeczownikowych (*мост желтый, точно из репы вырезан; szyja biała jak z marmuru wyrzeźbiona*). 3. Zwroty komparatywne z wyrażeniem przyimkowym w funkcji nazwy obiektu porównującego. Rzeczowniki w obydwu językach mają w nich postać dopełniacza, biernika lub miejscownika i mogą być dodatkowo określane przez różne części mowy (*глаза голубые, как у слепых котов белой масти; oczy czerwone jak u rozrabiającego w kapuście zająca*). 4. Zwroty komparatywne, z przysłówkową formą obiektu porównującego. Jest to grupa najmniej liczna, wyekscerpowana tylko z materiału rosyjskojęzycznego, a przysłowki są wyłącznie określeniami pór roku (*трава зеленая-зеленая, как весной*).

Ad. 4)

Funkcję wykładników porównania w zwrotach komparatywnych pełnią wyspecjalizowane spójniki. W analizowanych konstrukcjach dominują *как* i *jak*, które stanowią odpowiednio 93% i 98,15% wszystkich przykładów. Taką samą funkcję pełnią w zwrotach z przymiotnikami koloru w podstawie porównania funkctory: *словно* (2,75%), *точно* (1,7%), *будто* (2%), *как будто* (0,2), *ровно* (0,2), *ничуть* (1,1), *какбы* (0,5), *нибы* (0,5). W wielu kontekstach są one synonimiczne i mogą się zastępować wzajemnie. Dała się jednak zauważyć pewna tendencja. Najbardziej częstotliwe spójniki *как* i *jak* są używane w najróżniejszych typach strukturalnych omawianych zwrotów, podczas kiedy *точно*, *словно*, *будто*, *как будто* występują częściej w konstrukcjach, w których obiekt porównujący ma postać formy adiektywnej lub związku adiektywnego.

Ad. 5)

Analiza porównawcza konstrukcji polskich i rosyjskich ujawniła, że częstość użycia poszczególnych nazw kolorów w funkcji tertium comparationis jest w porównywanych językach podobna. W obydwu językach dominują przymiotniki oznaczające kolory biały (ros. 45,5%, pol. 28,2%), czerwony (ros. 14,5%, pol. 24,2%) i czarny (ros. 13,5%, pol. 15%). Na następnych miejscach znalazły się w języku rosyjskim – żółty (8,75%), zielony (8,25%), różowy (3,75%), niebieski (66%), szary (2%), brązowy (0,75%), pomarańczowy (0,5%), fioletowy (0,25%), a w polskim – zielony (9,25%), żółty (8,25%), niebieski (5%), szary (15%), różowy (3,5%), brązowy (2%), fioletowy (0,75%), pomarańczowy (0,5%).

Badania prowadzone w ramach wskazanego osiągnięcia naukowego stanowią spójne i wieloaspektowe przedstawienie. W sferze badań znalazły się głównie analizy dotyczące leksyki, semantyki i struktury analizowanych konstrukcji. Przyjęta przeze mnie konfrontatywna metoda opisu może sprzyjać wykorzystaniu wyników badań na zajęciach z gramatyki konfrontatywnej języka polskiego i rosyjskiego, na zajęciach z przedmiotów translatorycznych oraz w praktyce przekładu.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze obejmują trzy cykle publikacji, które koncentrują się wokół zagadnień kwantyfikacji, gradacji i komparacji. Przed uzyskaniem stopnia doktora nauk humanistycznych opublikowałam pięć artykułów oraz czynnie uczestniczyłam w trzech konferencjach naukowych. Po uzyskaniu stopnia doktora, nie wliczając w to głównego osiągnięcia naukowego zgłoszonego do oceny, opublikowałam monografię autorską, trzy rozdziały w monografiach zbiorowych, 28 artykułów i współredagowałam trzy prace zbiorowe. Czynnie uczestniczyłam w dwudziestu międzynarodowych konferencjach: czterech zagranicznych i szesnastu krajowych.

5.1. Cykle publikacji

a) Rola przysłówków jako wykładników kwantyfikacji językowej

Wszelkie aspekty funkcjonowania rzeczywistości ekstralingwalnej znajdują swoje odzwierciedlenie w języku. Jednym z nich jest ilość, czyli kategoria pojęciowa obejmująca to, co może podlegać mierzeniu lub liczeniu, czego może być więcej lub mniej. Charakteryzuje ona przedmioty i zjawiska rzeczywistości pozajęzykowej z punktu widzenia ich wielkości, objętości, liczby oraz stopnia intensywności. Wieloaspektowość tej kategorii pociąga za sobą wielorakość form językowego wyrażenia.

W swoich badaniach skoncentrowałam się na jednym z aspektów tego zagadnienia, a mianowicie na problemie semantyki i składni przysłówków gradualnych (będących jedną z form wyrażania stosunków ilościowych), który w polskiej literaturze rusycystycznej jest mało opracowany, zwłaszcza w aspekcie porównawczym. Ani polskim, ani rosyjskim przysłówkom tego typu nie poświęcono wszechstronnego wieloaspektowego opracowania. Najczęściej omawia się je w pracach dotyczących całej klasy przysłówków. Istnieją także

publikacje, których autorzy analizują poszczególne typy tych przysłówków, a nawet pojedynczy leksem.

Postanowiłam więc zająć się zagadnieniem semantyki i łączliwości przysłówków gradualnych w języku rosyjskim w porównaniu z językiem polskim. Głównym zadaniem było ujawnienie takich cech przysługujących przysłówkom gradualnym, które są relewantne w strukturze omawianych połączeń języka rosyjskiego i polskiego. Cechy wchodzące tu w grę mają często różnorodny charakter i mogą być analizowane przy pomocy wielu metod. Analizę prowadziłam ze stanowiska semantyki, składni i czasem morfologii, jeżeli było to niezbędne do zdefiniowania tych istotnych cech przysłówków gradualnych, które formalnie uzewnętrzniają się w składniowych zależnościach konotacyjnych bądź też dystrybucyjnych.

Efekty badań przedstawiałam w formie referatów na konferencjach naukowych, w publikacjach w czasopismach lokalnych, krajowych i zagranicznych (24 artykuły – pozycje V.1 – V.24 w wykazie publikacji), a przede wszystkim w opublikowanej w 2006 roku w wydawnictwie UR monografii *Semantyka i łączliwość przysłówków gradualnych w języku rosyjskim w porównaniu z ekwiwalentami polskimi (na materiale tekstów literatury pięknej* (poz. II).

b) Konstrukcje porównawcze z przymiotnikami różnej semantyki

Ta grupa artykułów poświęcona jest również konstrukcjom porównawczym. W podstawie porównania znalazły się przymiotniki różnej semantyki, przede wszystkim jednak przymiotniki parametryczne: modalne (oparte na opozycji cech dobry – zły, ważny – nieważny, prosty – złożony, potrzebny – niepotrzebny, ładny – brzydki – poz. V.27, V.28), przymiotniki ze znaczeniem temperatury (opozycja: gorący – zimny, poz. III.3), ilościowe (opozycja: biedny – bogaty – poz. V.26), siłowe (opozycje: ciężki – lekki, twardy – miękki, mocny – słaby – poz. V.31, V.32, V.33), rozmiaru, w tym wielkości, wysokości, długości, szerokości, grubości (opozycje: duży – mały, wysoki – niski, długi – krótki, gruby – chudy, gruby – cienki – poz. V.25). Poza tą grupą pozostają konstrukcje, w których podstawę porównania stanowi nazwa smaku (słodki, kwaśny, słony i gorzki – poz. V.30). Wszystkie konstrukcje tej grupy łączy możliwość występowania cechy, która znalazła się w podstawie porównania, w różnym stopniu natężenia, a w związku z tym łatwość użycia takiego zwrotu w funkcji wykładnika intensyfikacji. W poszczególnych artykułach zostały omówione pozostałe człony zwrotów porównawczych w obydwu językach.

c) Konstrukcje porównawcze z somatyzmami w funkcji obiektu porównywanego

Punktem wyjścia doboru materiału, a następnie jego analizy w omówionych dotychczas pracach był przymiotnik w funkcji podstawy porównania. W ostatnich rozważaniach (opublikowanym artykule *Соматизм "глаза" в функции субъекта русских и польских сравнительных конструкций*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego”. Seria Filologiczna: Glottodydaktyka 9. Zeszyt 96/2017, s. 9–24 – poz. V.34; artykule *Глаза веселые, как у кошечки» – соматизм «глаз» в русских и польских сравнительных конструкциях* przyjętym do publikacji po pozytywnej recenzji prof. dr. hab. R. Lewickiego [w:] *Tradycja i współczesność w badaniach nad językami słowiańskimi. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Annie Zych* pod redakcją Andrzeja Charciarka i Ewy Kapeli, oraz wystąpieniu na konferencji *Rusycystyka i Współczesność* we wrześniu 2017 r. (*Соматизм «голова» в функции субъекта русских и польских сравнительных конструкций*) za punkt wyjścia postanowiłam obrać obiekt porównywany, a mianowicie somatyzmy (oczy, głowa), w dalszych badaniach również inne. Takie podejście pozwoli na określenie obiektów porównujących, ale również cech wspólnych stanowiących podstawę porównania konstrukcji omawianego typu w języku rosyjskim i polskim. Przyjęty kierunek badań, zwłaszcza w planie kontrastywnym, wydaje się być perspektywiczny.

5.2. Działalność redakcyjna

1. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego”. Seria Filologiczna: Glottodydaktyka 4. Zeszyt 76/2012, 163 ss. (współredaktor)
2. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego”. Seria Filologiczna: Glottodydaktyka 7. Zeszyt 88/2015, 143 ss. (współredaktor)
3. *Z badań nad językami europejskimi w aspekcie synchronicznym i diachronicznym. Księga jubileuszowa poświęcona Profesor Zofii Czapidze*, red. E. Dźwierzyńska, D. Chudyk, Volumina.pl, Szczecin 2015, 316 ss.

5.3. Członkostwo w organizacjach i stowarzyszeniach naukowych

Polskie Towarzystwo Rusycystyczne – od 2016 r.

6. Działalność dydaktyczna i wychowawcza

W Instytucie (później Katedrze) Filologii Rosyjskiej prowadziłam na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych zajęcia z różnych przedmiotów lingwistycznych (Gramatyka opisowa współczesnego języka rosyjskiego, Wstęp do językoznawstwa, Praktyczna nauka języka rosyjskiego, Język rosyjski XX/XXI w., Zmiany we współczesnym j języku rosyjskim, lingwistyczne seminaria magisterskie i licencjackie). Obecnie specjalizuję się zwłaszcza w przedmiotach translatorycznych (Translatoryka rosyjsko-polska, Translatoryka tekstów specjalistycznych, Translatoryka tekstów prawniczych, Rosyjski język prawa, Warsztaty w tłumaczeniu ustnym, Tłumaczenia pisemne i ustne, Wprowadzenie do tłumaczenia przysięgłego). Zajęcia z różnych przedmiotów translatorycznych prowadziłam również na studiach podyplomowych prowadzonych w latach 2009–2012 w Katedrze Filologii Rosyjskiej UR.

Podczas pracy w PWSZ w Przemyślu prowadziłam zajęcia z Tekstologii, Wstępu do językoznawstwa oraz Stylistyki.

Dotychczas wypromowałam 34 magistrów i 49 licencjatów na Uniwersytecie Rzeszowskim oraz 15 licencjatów w PWSZ w Przemyślu.

Kilkukrotnie byłam opiekunem roku oraz wyjeżdżałam w charakterze opiekuna grupy studenckiej: Mińsk (wrzesień 1990 – styczeń 1991), Sankt Petersburg (styczeń 2000), Odessa (lipiec 2003), Woroneż (sierpień 2006).

W roku akademickim 2014/2015 byłam opiekunem i koordynatorem polskiej części międzynarodowego studenckiego projektu tłumaczeniowego organizowanego przez Międzynarodową Akademię Bałtycką w Rydze. Dokonane przez studentów Filologii Rosyjskiej UR tłumaczenie eseju *Laimy Maktupalevy „Latviei un to Dieviņš”* zostało opublikowane w Rydze w 2015 r. w zbiorze *Five Faces of Latvians and Their Small Gods (Laima Kota's Essay „Latviei un toDieviņš” Revival and Translation Experience)*.

7. Staże i wyjazdy zagraniczne

1. 15.02 – 30.05.2001 – Staż naukowy – Sankt Petersburg (Rosja)
2. Wyjazdy w ramach programu Socrates/Erasmus – prowadzenie zajęć dydaktycznych:
 - 26.03 – 01.04.2006 – Wyższa Szkoła w Nyiregyhazie (Węgry)
 - 06.– 13.05.2007 – Uniwersytet w Tromsø (Norwegia)
3. 10.02 – 21.02. 2014 – Wizyta studyjna na Uniwersytecie Harvarda w Cambridge (USA).

8. Nagrody i wyróżnienia

1. 1999 – nagroda II stopnia Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie za osiągnięcia w działalności naukowej
2. 2013 – medal srebrny za długoletnią służbę

9. Działalność organizacyjna

Pełnię funkcję Koordynatora Modułowego ds. Opracowania Programów zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji (moduły Translatoryczny i Językoznawczy) oraz opiekuna-kierownika praktyki zawodowej w zakresie translatoryki (od października 2017 koordynatora praktyki zawodowej).

Wielokrotnie byłam członkiem i sekretarzem Komisji Rekrutacyjnej w Instytucie, a później Katedrze Filologii Rosyjskiej.

W latach 2012–2016 byłam członkiem Rady Katedry Filologii Rosyjskiej. W roku akademickim 2016/2017 pełniłam funkcję p.o. Kierownika Zakładu Językoznawstwa Porównawczego w Katedrze Filologii Rosyjskiej.

Współorganizowałam dwie międzynarodowe konferencje naukowe z cyklu *Rusycystyka i współczesność* – Rzeszów 2005 (Członek Komitetu Organizacyjnego), Rzeszów 2012 (Przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego).

10. Działalność popularyzatorska

Do działalności popularyzatorskiej można niewątpliwie zaliczyć współdziałanie w organizacji kolejnych konferencji z serii *Rusycystyka i Współczesność* oraz prowadzenie zajęć na uczelniach zagranicznych w ramach programu Erasmus (Nyiregyhaza – Węgry, Tromsø – Norwegia).

W ostatnich dwóch latach akademickich w Instytucie (Katedrze) Filologii Rosyjskiej organizowany jest Festiwal Języka Rosyjskiego. Mój współdziałanie w jego organizacji polegało na przygotowaniu testów i przeprowadzaniu jednego z konkursów. W ramach promocji Wydziału i równocześnie Instytutu w styczniu 2018 r. brałam udział w spotkaniu z młodzieżą Liceum Salezjańskiego w Przemyślu.

Cludiva Dorota